

TRANSATLANTTISET SUHTEET: YHDYSVALLAT JA KANADA

Euroopan unionilla, Yhdysvalloilla ja Kanadalla on demokratiaa, ihmisoikeuksia ja taloudellisia ja poliittisia vapauksia koskevat yhteiset arvot sekä samanlaisia ulkopoliittikkaan ja turvallisuuteen liittyviä huolenaiheita. EU:n ja Kanadan kattava talous- ja kauppasopimus ja strateginen kumppanuussopimus tulivat voimaan väliaikaisesti vuonna 2017. Sopimusneuvottelut EU:n ja Yhdysvaltojen transatlanttisesta kauppaa- ja investointikumppanuudesta keskeytettiin vuonna 2017. Neuvosto hyväksyi 15. huhtikuuta 2019 neuvotteluohjeet teollisuustuotteiden tullien poistamiseksi.

EU:N JA YHDYSVALTOJEN ULKOPOLIITTISET SUHTEET

Vaikka EU ja Yhdysvallat eivät ole yksituumaisia kaikissa ulkopoliittisissa kysymyksissä, ne ovat yhä toistensa tärkeimpiä ja luotettavimpia liittolaisia. Niiden ulkopoliittiset siteet ovat kestäneet vuosikymmeniä, vaikka kummallakin puolen Atlanttia on tapahtunut poliittisia ja geostrategisia muutoksia. Osapuolet ovat toimineet tiiviissä yhteistyössä vuosien mittaan, ne kuulevat toisiaan kansainvälisistä prioriteeteistaan ja pyrkivät edistämään usein yhteneväisiä etujaan monenvälisillä foorumeilla.

Yhdysvaltojen 8. marraskuuta 2016 pidettyjen presidentinvaalien jälkeen esiin on kuitenkin noussut useita EU:n ja Yhdysvaltojen ulkopoliittisia suhteita koskevia kysymyksiä ja huolenaiheita. EU ja Yhdysvallat tekevät edelleen yhteistyötä monissa kysymyksissä ja useilla maantieteellisillä alueilla, mutta Yhdysvaltojen suhtautumisessa EU:hun ja transatlanttiseen liittolaisuuteen on tapahtunut muutos presidentti Donald Trumpin aloitettua toimikautensa.

Tämä muutos on havaittavissa Yhdysvaltojen ja EU:n esittämissä suuresti toisistaan poikkeavissa näkemyksissä keskeisistä kysymyksistä (kuten ilmastonmuutoksesta, monenvälisyydestä ja valeuutisista) ja Yhdysvaltain hallituksen päätöksissä vetäytyä yhteisestä kattavasta toimintasunnitelmasta (JCPOA), estää WTO:n pysyvän valituselimen tuomareiden nimittäminen ja määrätä teräksen ja alumiinin tuontiin tulleja, jotka vaikuttavat EU:hun.

Huolimatta näistä muutoksista suhteissa EU:hun Yhdysvallat on yhä monien EU:n jäsenvaltioiden luotettava turvallisuuskumppani, mistä kertoo Nato-liittolaisten keskinäinen yhteistyö. Presidentti Trump on keskittynyt voimakkaasti Naton

talousarvioon ja vaatinut, että kaikki liittolaiset noudattavat sitoutumista, jonka mukaan niiden on käytettävä siihen kaksi prosenttia BKT:stä.

EU:N JA YHDYSVALTOJEN POLIITTISET SUHTEET TRANSATLANTTISESSA LAINSÄÄTÄJIEN VUOROPUHELUSSA

Euroopan parlamentin ja Yhdysvaltojen kongressin suhteet ulottuvat vuoteen 1972. Niitä päivitettiin ja ne vakiinnutettiin vuonna 1999 transatlanttisen lainsäätäjien vuoropuhelun muodossa. Tätä vuoropuhelua käyvät Euroopan parlamentin jäsenet ja Yhdysvaltojen edustajainhuoneen jäsenet parlamenttien välisissä kokouksissa, joita järjestetään kahdesti vuodessa vuorotellen Yhdysvalloissa ja Euroopassa. Parlamenttien välinen 83. kokous pidettiin Washingtonissa helmikuussa 2019. Kokouksen lopuksi sovittiin [yhteisestä julkilausumasta](#), jossa tuotiin esiin molempien osapuolten tahto tehostaa yhteistyötä yhteisten haasteiden edessä. Puolivuosittain järjestettäviin kokouksiin osallistuvat lainsäätäjät vaihtavat näkemyksiä kummallekin osapuolelle tärkeistä poliittisista kysymyksistä. Vaikka näkemykset Atlantin molemmin puolin ovat monilta osin yhteneväiset, lainsäätäjien keskusteluissa on ilmennyt myös erimielisyyksiä tärkeissä poliittisissa kysymyksissä. Tämän transatlanttisen poliittisen vuoropuhelun merkitystä ei pidä vähätellä, sillä Yhdysvaltojen kongressilla on paljon valtaa esimerkiksi päätettäessä maan osallistumisesta kansainvälisten kriisien ratkaisemiseen ja globaaliin hallintaan liittyvien elinten toimintaan.

EU:n ja Yhdysvaltojen taloussuhteet

Vuoteen 2017 saakka EU:n ja Yhdysvaltojen kauppasuhteita hallitsivat neuvottelut transatlanttisesta kauppaja- ja investointikumppanuudesta (TTIP). Edeltäjiinsä verrattuna Trumpin hallinto on omaksunut olennaisesti erilaisen lähestymistavan EU:n ja Yhdysvaltojen kauppasuhteisiin. Se on asettanut etusijalle omat kansalliset etunsa ja pyrkinyt tasapainottamaan kauppavajetta kolmansien maiden kanssa. Se painostaa kumppaneitaan asettamalla korkeita tulleja tietyille tuotteille suojellakseen omaa teollisuuttaan ja parantaakseen pääsyään kumppanimaiden markkinoille. Yhdysvaltain hallitus määräsi teräs- ja alumiinitulleja EU:lle 1. kesäkuuta 2018 ja uhkasi määrätä tulleja myös autoille. Samaan aikaan Yhdysvallat on kääntämässä selkensä monenväliselle lähestymistavalle Maailman kauppajärjestön (WTO) puitteissa. Tämä uusi suhtautuminen on kiristänyt Yhdysvaltojen kauppasuhteita EU:n ja muiden kumppaneiden kanssa. EU on tehnyt kantelun WTO:ssa teräs- ja alumiinitulleista ja vastatoimena asetti tulleja yhdysvaltalaisille tuotteille EU:n ja Yhdysvaltojen välisen kokonaiskaupan tasapainottamiseksi uudelleen. WTO:n valituselin julkaisi 28. maaliskuuta 2019 Boeingia koskevan päätöksensä, jossa se osoitti oikeaksi EU:n pitkäaikaisen kannan, että Yhdysvallat ei ole ryhtynyt mihinkään toimenpiteisiin WTO:n sääntöjen noudattamiseksi tälle yritykselle maksettavien tukiaisten osalta. Trumpin hallinto voimisti 8. huhtikuuta 2019 Euroopan unionin painostamista, jolla se pyrkii saamaan sen lopettamaan ”haitalliset tukiaiset” lentokonevalmistaja Airbusille. Se julkaisi luettelon 11 miljardin dollarin arvosta eurooppalaisia tuotteita, joihin voitaisiin kohdistaa rangaistustulleja tässä pitkään jatkuneessa kiistassa, mikä loisi negatiivisen kierteen, joka vaarantaisi mahdollisen EU:n ja Yhdysvaltojen kahdenvälisen sopimuksen keskinäisten tullien alennuksista. EU:n puolella neuvosto pääsi 15. huhtikuuta 2019 periaatesopimukseen neuvotteluohjeista, joilla komissio

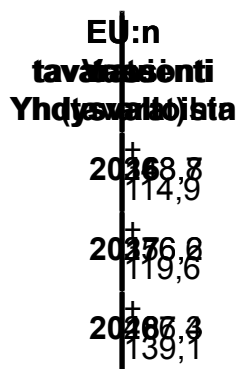

valtuutetaan aloittamaan tullineuvottelut Yhdysvaltojen kanssa. Maaliskuun 2019 täysistunnossa parlamentti ei hyväksynyt päätöslauselmaa kauppaneuvottelujen aloittamisen tukemisesta.

Retoriikasta huolimatta EU:n ja Yhdysvaltojen taloudet muodostavat yhdessä yhä lähes 50 prosenttia koko maailman bruttokansantuotteesta ja kolmasosan maailmankaupasta. Vuonna 2017 EU säilytti asemansa Yhdysvaltojen suurimpana tavarakaupan kumppanina ennen Kiinaa ja Pohjois-Amerikan vapaakauppasopimukseen (Nafta) kuuluvaa Kanadaa.

Yhdysvallat oli vuonna 2018 unionin suurin vientikohde 20,8 prosentin osuudella EU:n kokonaistavaraviennistä (Kiinan osuus oli 10,7 prosenttia). Yhdysvallat oli toiseksi suurin tuoja unioniin. Sen osuus unioniin tuoduista tavaroista oli silti 13,5 prosenttia. Tuonti Yhdysvalloista jäi siis pienemmäksi kuin Kiinasta, jonka osuus EU:n kokonaistuonnista oli 19,9 prosenttia, mutta oli suurempi kuin tuonti Venäjältä (8,5 prosenttia) tai Sveitsistä (5,5 prosenttia).

EU:n ja Yhdysvaltojen välinen tavarakauppa 2016–2018 (miljardia euroa)

Lähde: komissio, kauppapolitiikan pääosasto

EU:n palveluvienti Yhdysvaltoihin kasvoi vuosien 2015 ja 2017 välillä, kuten myös sen palvelutuonti Yhdysvalloista. Kuitenkin EU:n palveluviennin lasku vuonna 2016 johti 2,8 miljardin euron ylijäämään Yhdysvaltojen kauppataaseessa EU:n kanssa, ja Yhdysvaltojen palveluviennin lasku vuonna 2017 johti 12,5 miljardin euron ylijäämään Yhdysvaltojen kauppataaseessa EU:n kanssa.

EU:n ja Yhdysvaltojen välinen palvelukauppa 2015–2017 (miljardia euroa)

Vuosi	EU:n palvelutuonti Yhdysvalloista	EU:n palveluvienti Yhdysvaltoihin	EU:n tase (palvelut)
2015	215,1	227,7	+ 12,6
2016	229,1	226,3	- 2,8
2017	223,7	236,2	+ 12,5

Lähde: komissio, kauppapolitiikan pääosasto

EU ja Yhdysvallat ovat toistensa suurimmat sijoittajat, mutta vuosina 2016 ja 2017 kehitys ei ollut kauttaaltaan myönteistä. Yhdysvaltojen sijoitusvirrat EU:hun olivat molempina vuosina negatiivisia, ja yhdysvaltalaisinvestointien kanta EU:hun laski

vastaavasti, kun taas EU:n Yhdysvaltoihin suuntautuvat sijoitukset kasvoivat vuonna 2017 hieman vuonna 2016 tapahtuneen vähäisen laskun jälkeen. Tämä kasvatti entisestään EU:n positiivista investointitasetta, joka oli 385,3 miljardia euroa vuonna 2017. Voidaan väittää, että kahdenväliset suorat sijoitukset, jotka ovat luonteeltaan pitkän aikavälin sitoutumista, ovat transatlanttisten kauppasuhteiden veturi. Tätä vahvistaa se, että emo- ja tytäryhtiöiden välinen kauppa EU:ssa ja Yhdysvalloissa muodostaa yli kolmasosan kaikesta transatlanttisesta kaupasta. Toistensa alueella toimivien eurooppalaisten ja amerikkalaisten yritysten arvioidaan työllistävän yli 14 miljoonaa ihmistä.

EU:n ja Yhdysvaltojen kahdenvälisen sijoitusten kannat (miljardia euroa)

Vuosi	Yhdysvaltojen suorat ulkomaiset sijoitukset EU:hun	EU:n suorat ulkomaiset sijoitukset Yhdysvaltoihin	Tase
2017	2 183,9	2 569,2	+ 385,3

Lähde: komissio, kauppapolitiikan pääosasto

EU:N JA KANADAN POLIITTINEN VUOROPUHELU

Kanada on yksi Euroopan unionin vanhimmista ja läheisimmistä kumppaneista. Kahdenväliset suhteet käynnistyivät 1950-luvulla yksinomaan taloudellisin perustein ja ovat kehittyneet vuosien mittaan läheiseksi strategiseksi kumppanuudeksi. EU ja Kanada tekevät tiivistä yhteistyötä maailmanlaajuisissa kysymyksissä, jollaisia ovat esimerkiksi ympäristö, ilmastonmuutos, energiaturvallisuus ja alueellinen vakaus. Kanada osallistuu säännöllisesti EU:n YTPP-operaatioihin (esimerkiksi EU:n poliisioperaatiot Afganistanissa ja palestiinalaisalueilla), ja se osallistuu myös [EU:n vaalitarkkailuvaltuuskuntiin](#).

Vuonna 1976 tehty EU:n ja Kanadan kaupallista ja taloudellista yhteistyötä koskeva puitesopimus oli ensimmäinen tämän tyyppinen virallinen sopimus, jonka silloinen Euroopan yhteisö allekirjoitti teollisuusmaan kanssa. Sitä seurasi vuonna 1990 transatlanttisista suhteista hyväksytty julkilausuma, jolla laajennettiin yhteydenpidon kattamia aloja ja vahvistettiin säännölliset tapaamiset huippukokouksissa ja ministeritasolla.

Vuosina 2013–2014 käytiin neuvotteluja EU:n ja Kanadan suhteiden nostamiseksi uudelle tasolle [laaja-alaisen talous- ja kauppasopimuksen](#) ja [strategisen kumppanuussopimuksen](#) avulla.

Strateginen kumppanuussopimus on poliittinen sopimus, jonka tavoitteena on lujittaa kahdenvälisiä yhteistyötä monissa ulkopolitiikan ja muiden alojen toimissa, kuten kansainvälinen rauha ja turvallisuus, terrorismin torjunta, kriisinhallinta, merten turvallisuus, globaali hallinta, energia, liikenne, tutkimus ja kehittäminen, terveys, ympäristö ja ilmastonmuutos. Kanada ja EU allekirjoittivat strategisen kumppanuussopimuksen EU:n ja Kanadan välisessä huippukokouksessa 30. lokakuuta 2016, ja sopimus sai Euroopan parlamentin hyväksynnän helmikuussa 2017. Merkittävät osat sopimuksesta ovat olleet voimassa väliaikaisesti

1. huhtikuuta 2017 alkaen, ja se käy läpi nyt parlamentaarisia ratifiointimenettelyjä, joita sen täysimääräinen voimaantulo edellyttää.

EU:n ja Kanadan hallitusten välisen vuoropuhelun lisäksi Euroopan parlamentin jäsenet tapaavat säännöllisesti kanadalaisia vastapuoliaan. Vuosittain järjestetään parlamenttien välisiä kokouksia ja parlamenttien välisten työryhmien ja valtuuskuntien tapaamisia. Tapaamiset antavat tilaisuuden käsitellä paitsi meneillään olevia neuvotteluja myös kiistanalaisia kysymyksiä, kuten öljyhiekan ja liuskekaasun hyödyntämisen ympäristövaikutuksia, kalastuspolitiikkaa ja eläinten hyvinvointikysymyksiä (myös valaanpyynti). Suhteista Kanadaan vastaava Euroopan parlamentin valtuuskunta kokoontuu vuoden mittaan säännöllisesti valmistelemaan parlamenttien välisiä kokouksia. 40. parlamenttien välinen kokous järjestettiin Strasbourgissa maaliskuussa 2019.

EU:N JA KANADAN TALOUSSUHTEET

Laaja-alainen talous- ja kauppasopimus on tulosta myönteisestä kehityksestä EU:n ja Kanadan kauppasuhteissa viime vuosikymmenen aikana. Neuvottelut EU:n ja Kanadan laaja-alaisesta talous- ja kauppasopimuksesta aloitettiin vuonna 2009 ja saatiin päätökseen vuonna 2014. Sopimus allekirjoitettiin EU:n ja Kanadan välisessä huippukokouksessa 30. lokakuuta 2016, ja Euroopan parlamentti antoi sille hyväksyntänsä 15. helmikuuta 2017. Nyt jäsenvaltioiden on ratifioitava se valtiosääntöjensä asettamien vaatimusten mukaisesti. EU:n toimivaltaan kuuluvien osien väliaikainen soveltaminen alkoi 21. syyskuuta 2017.

Kyseessä on ensimmäinen kattava taloussopimus, jonka EU on tehnyt kehittyneen teollisuusmaan kanssa. EU ja Kanada ovat avanneet markkinansa toistensa tavaroille, palveluille ja investoinneille, julkiset hankinnat mukaan lukien. Sopimuksen ensimmäisen vuoden aikana vienti Kanadaan kasvoi kaiken kaikkiaan 7 prosenttia, ja koneiden, lääkkeiden ja maataloustuotteiden vienti kasvoi vielä enemmän.

Laaja-alainen talous- ja kauppasopimus on myös EU:n ensimmäinen kahdenvälinen taloussopimus, johon sisältyy erityinen investointituomioistuinjärjestelmä sijoittajan ja valtion välisten riitojen ratkaisemista varten. Investointituomioistuinjärjestelmä on luonteeltaan innovatiivinen, ja julkinen keskustelu siitä ei ole monissa maissa vielä päättynyt, joten se jätetään sopimuksen väliaikaisen soveltamisalan ulkopuolelle. Laaja-alaisessa talous- ja kauppasopimuksessa mainitaan myös selkeästi hallitusten oikeus säädellä yleisiä tarkoituksia varten kansanterveyden, turvallisuuden, ympäristön, yleisen moraalin sekä sosiaaliturvan ja kuluttajansuojan alalla.

Kanada ja EU ovat molemmat kärsineet uusista Yhdysvaltojen teräs- ja alumiinitulleista, ja ne ovat yhtä mieltä siitä, että ne eivät ole taloudellisesti perusteltuja eivätkä yhteensopivia WTO:n sääntöjen kanssa. EU ja Kanada sekä muut sääntöihin perustuvaa kauppajärjestelmää puolustavat ovat tehostaneet vuoropuheluaan kauppaan liittyvistä kysymyksistä.

Vuonna 2018 EU oli Yhdysvaltojen jälkeen Kanadan toiseksi suurin kauppakumppani, ja sen osuus Kanadan koko tavaraviennistä ja -tuonnista oli 7,6 prosenttia. Vuonna 2018 EU:n tavaravienti Kanadaan oli arvoltaan 41,4 miljardia euroa ja tuonti

Kanadasta 31 miljardia euroa. Kanada oli EU:n kansainvälisten kauppakumppaneiden joukossa kymmenennellä sijalla vuonna 2018. Koneet ja kuljetusvälineet sekä kemikaalit olivat keskeisellä sijalla kumppaneiden keskinäisessä kauppavaihdossa.

EU:n ja Kanadan välinen tavarakauppa 2016–2018 (miljardia euroa)

Vuosi	EU:n tavaratuonti Kanadasta	EU:n tavaravienti Kanadaan	EU:n tase (tavarat)
2016	29,0	35,2	+ 6,2
2017	31,5	37,7	+ 6,2
2018	31,0	41,4	+ 10,4

Lähde: komissio, kauppapolitiikan pääosasto

Palvelukauppa on merkittävä osa EU:n ja Kanadan kauppasuhteita. Vuonna 2017 EU:n palveluviennin arvo Kanadaan nousi vuoteen 2014 verrattuna 21,7 miljardiin euroon, ja EU:n palvelutuonnin arvo Kanadasta nousi 13,2 miljardiin euroon. Kuljetus, matkailu, vakuutus ja viestintä ovat esimerkkejä aloista, joilla EU:n ja Kanadan palvelukauppa on vilkasta.

EU:n ja Kanadan välinen palvelukauppa 2015–2017 (miljardia euroa)

Vuosi	EU:n palvelutuonti Kanadasta	EU:n palveluvienti Kanadaan	EU:n tase (palvelut)
2015	12,6	19,4	+ 6,8
2016	12,1	20,2	+ 8,1
2017	13,2	21,7	+ 8,5

Lähde: komissio, kauppapolitiikan pääosasto

EU:n suorat ulkomaiset sijoitukset Kanadaan ovat suuremmat kuin Kanadan vastaavat investoinnit unioniin. Vuonna 2017 EU teki suoria ulkomaisia sijoituksia Kanadaan 304,8 miljardin euron edestä. Kanadan sijoitukset EU:hun olivat arvoltaan 293,0 miljardia euroa.

EU:n ja Kanadan kahdenvälisen sijoitusten kannat (miljardia euroa)

Vuosi	Kanadan suorat ulkomaiset sijoitukset EU:hun	EU:n suorat ulkomaiset sijoitukset Kanadaan	Tase
2017	293,0	304,8	+ 11,8

Lähde: komissio, kauppapolitiikan pääosasto

Tuula Turunen / Wolfgang Igler
04/2019

